

Niet de preek, maar het verhaal

Bij Palm 71 _ Karel Eykman, uit *Een knipoog van U zou al helpen*.

Toen ik een kind was

vond ik dat mooie verhalen

die de juf ons vertelde.

Over hoe de Hebreëen hun angst overwonnen

en aan farao's legers vol ruiters ontsnapten

dwars door de Schelfzee heen

Zo moet het geweest zijn.

Toen ik groter werd

vond ik het mooie idealen

waar de dominee over preekte.

Over die waarden en normen die Jezus ons leerde

een wereld vol gerechtigheid

Zo zou het moeten zijn.

Nu ik een oude man ben

stellen die normen en waarden

niet bepaald veel meer voor.

Je krijgt toch met traagheid en tegenslag te maken

Zo weinig blijft over, zo weinig dat je rest, voor de rest

van je leven.

Het werd niet zoals het moest zijn.

Nu mijn kleinzoon er is
erft hij van mij geen idealen
maar het verhaal vertel ik door.

Over de mensen die telkens weer hun angst overwinnen
en hun vrijheid bevechten tegen dictators met tanks in
dat soort verhalen, zodat mijn kleinzoon leeftocht heeft
voor onderweg.

OVERDENKING

Waarom staan er zoveel verhalen in de Bijbel? En waarom moeten wij die allemaal horen?

Zouden we niet genoeg hebben aan een paar leefregels, een rijtje normen en waarden? De tien geboden bijvoorbeeld, of het grote gebod dat Jezus hier citeert als hij die vraag krijgt voorgelegd naar het eeuwige leven?

Of aan die ene opdracht, die in het interview met Hans Bijzet in de laatste Bagijn in verschillende bewoordingen klinkt, allemaal variaties op 'Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook de ander niet'? Zou dat niet al genoeg zijn?

Wat moeten we aan met al die verhalen, die soms heel wonderlijk en onbegrijpelijk zijn? Vormen ze soms niet meer ballast dan steun?

Waarom al die verhalen? De vraag die we onszelf eerst zouden moeten stellen is: is het wel mogelijk te leven zonder verhalen?

Ik denk het niet. We vertellen elkaar hoe onze dag geweest is, wat we in de afgelopen week hebben beleefd, hoe onze jeugd was, we vertellen ons eigen levensverhaal, en we zijn geïnteresseerd in dat van anderen.

Het verschil tussen mensen en dieren is, zo zou je kunnen zeggen, dat de mens een wezen is dat verhalen vertelt, verhalen die verleden en heden en toekomst bij elkaar brengen.

In de tekst van Karel Eijkman gebeurt dat heel duidelijk: de eerste strofe eindigt met: *zo moet het geweest zijn*, de tweede met: *zo zou het moeten zijn*, en de derde met: *het werd niet zoals het moet zijn*.

Wij mensen kunnen niet leven zonder verhalen over hoe het is geweest en hoe het zou moeten zijn. Dus ook niet zonder idealen, -hoeveel teleurstelling er ook doorklinkt in wat Karel Eijkman zegt, omdat de waarden en de idealen waar hij heilig in geloofde niet op die manier werkelijkheid werden als hij had gehoopt.

Wat hij aan het einde overhoudt zijn de verhalen, zo zegt hij. En dat is wat hij door wil geven aan zijn kleinzoon. Verhalen over mensen en waar zij in geloofden, waar ze op hoopten, over wat hen gaande hield. Het is in de vorm van verhalen dat het ideaal en het geloof daarin toch worden gered.

Mensen kunnen niet zonder verhalen. De verhalen die we horen hebben een veel grotere invloed op ons leven dan we doorgaans denken. Ze bepalen de manier waarop we tegen de wereld aankijken en waarop we handelen.

Daarom is de Bijbel geen boek waarin ons enkel voorschriften, normen en idealen voorgehouden worden, maar een boek vol verhalen over concrete mensen in hun zoektocht hoe te leven. Wat dat raakt ons, daarin herkennen we onszelf. Verhalen over mensen als jij en ik, met hun sterke en zwakke kanten. Mensen die willen weten: hoe vind ik het leven dat eerlijk is en echt, het leven dat goed genoemd kan worden, dat de kern raakt?

De wetsgeleerde in het evangeliieverhaal vraagt naar dat leven, hij noemt het eeuwig leven. Ja zeker, hij stelt zijn vraag omdat hij Jezus het vuur na aan de schenen wil leggen, hij komt met een bijbedoeling, maar ik wil hem ook graag zien als een mens in wie ergens het verlangen leeft naar dat leven dat de kern raakt.

God liefhebben en de naaste, is het antwoord dat Jezus hem geeft. In oprecht proberen dat te doen, in het blijvend daarop gericht zijn zul je dat leven vinden waar je naar zoekt, zegt hij. *Doe dit en je zult leven.*

Maar de man blijft doorvragen. En dan kiest Jezus zoals zo vaak voor het vertellen van een verhaal.

Het is een van de bekendste en invloedrijkste verhalen uit de Bijbel. Je komt het overal tegen, ook buiten de kerk. Die barmhartige Samaritaan heeft nooit echt bestaan, het is een verhaalfiguur door Jezus in het leven geroepen, maar we zien hem voor ons. Ontelbaar veel mensen hebben zich aan het denken laten zetten en inspireren door dit verhaal. Nog steeds.

Karel Eykman eindigt zijn misschien wat sombere bespiegelingen met een vast besluit: *Het verhaal vertel ik door.*

Als we elkaar maar verhalen blijven vertellen. Oude en nieuwe. Goede verhalen. In de kerk en buiten de kerk. Vandaag, op deze startzondag, en het komende seizoen, in de Oosterkerk en de Adventskerk. Het is de kern van het project waarderende gemeenteopbouw waar we ons samen dit seizoen op willen richten, het delen van wat ons in het verleden heeft geïnspireerd en het zoeken naar wat ons in de toekomst gaande kan houden.

Er zal heel veel veranderen en er zullen dingen verdwijnen, in de kerk en in de wereld om ons heen. Maar als dat maar doorgaat. Laten we elkaar de verhalen blijven vertellen van geloof, hoop en liefde.